

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МУКАЧІВСЬКА МІСЬКА РАДА
ЛУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЧЕРКАСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

**СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ НАУКИ І ОСВІТИ
В УМОВАХ ПОГЛИБЛЕННЯ
ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

**Збірник тез доповідей за матеріалами
III Всеукраїнської науково-практичної конференції**

**Мукачево
16-17 травня 2019 року**

УДК 001+37
С 91

Рекомендовано до друку
Науково-технічною радою Мукачівського державного університету
(протокол № 9 від «07» травня 2019 р.)

Сучасні тенденції розвитку науки і освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів : збірник тез доповідей III Всеукраїнської науково-практичної конференції, 16-17 травня 2019 р., Мукачево / Ред.кол. : Т.Д.Щербан (гол.ред.) та ін. – Мукачево : Вид-во МДУ, 2019. – 654 с.

ISBN 978-617-7495-27-6

У збірнику представлено тези доповідей за матеріалами III Всеукраїнської науково-практичної конференції «Сучасні тенденції розвитку науки і освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів». Учасниками конференції обговорено актуальні проблеми та перспективи розвитку психолого-педагогічної науки й освіти, тенденції розвитку суспільно-політичного й освітньо-культурного простору, сучасні орієнтири розвитку економіки, управління та інженерії, стан та перспективи розвитку туристично-рекреаційної галузі регіону та сфери гостинності в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів.

Видання розраховане на науковців, педагогів, викладачів, аспірантів та студентів, які займаються науково-дослідною роботою.

Редакційна колегія:

Щербан Т.Д. – д-р психол. наук, професор, **Гоблик В.В.** – д-р екон. наук, професор, **Пігош В.А.** – канд. екон. наук, доцент, **Папп В.В.** – д-р екон. наук, професор, **Кобаль В.І.** – канд. пед.наук, доцент, **Максютова О.В.** – провідний фахівець ВНТД.

Відповідальність за достовірність фактів, власних імен, цитат, цифр та інших відомостей несуть автори публікації.

ISBN 978-617-7495-27-6

© Мукачівський державний університет, 2019

КЛЮЧОВІ МОМЕНТИ РОЗВИТКУ ШКОЛИ МАЙБУТНЬОГО

Доволі звичними і аксіоматичними стали висловлювання про те, що освіта є основою інтелектуального, духовного і морального розвитку особистості, що наше майбутнє закладається у системі освіти, що успішність розвитку держави визначається рівнем розвитку освіти, освіченістю та конкурентоспроможністю фахівців. І дійсно, освіта, як найвища цінність (державна, суспільна, особистісна), покликана сформувати певну культуру (особистості, суспільства і цивілізації) та відповідний менталітет як своєрідну квінтесенцію цієї культури [1, с. 225-226]. Останні десятиліття ознаменувалися надзвичайно швидкими темпами зміни оточуючого світу, що зумовило необхідність перегляду класичних підходів до формування освітніх систем, способів організації освітнього процесу, змісту освіти та методів навчання на всіх рівнях – від дитячого садочка до вищої і післядипломної освіти. Ключовими у цьому контексті, на наш погляд, виступають питання про те, для чого вчити, чого вчити і як вчити, причому саме у такій послідовності їх вирішення. Дані питання виступають своєрідними дороговказами для формування організаційної та змістової моделі освіти майбутнього, розстанови акцентів і визначення пріоритетів. Залежно від того, які компетентності – загальнокультурні, навчальні, професійні – вкладаються у результати навчання, які цінності формуються у дитини, підлітка, – такою буде і очікувана культура особистості, а в решті решт – і суспільства та нації в цілому. Саме культура як сукупність матеріальних і духовних цінностей, створених людством протягом його історії [2], на наш погляд, має виступати орієнтиром для визначення мети освіти та, відповідно, основою для формування її змісту.

Євроінтеграційні процеси, а також процеси розвитку громадянського суспільства, що відбуваються в Україні, пронизують різні сфери і напрями діяльності, але насамперед вони мають стосуватися сфери культури і освіти. З оглядом на це, центральне місце у структурі компетентностей учня має зайняти *громадянська компетентність* як одна з ключових, основоположних компетентностей людини, громадянина, члена громадянського суспільства. Громадянська компетентність – дуже широке поняття, яке характеризує здатність людини активно, відповідально та ефективно реалізовувати громадянські права й обов'язки, є необхідною умовою розвитку демократичного громадянського суспільства, яке, у свою чергу, виступає основним чинником формування і розвитку громадянської компетентності як соціального явища [3, с.14].

Громадянська компетентність, громадянськість були предметом наукових роздумів як філософів давнини, так і зарубіжних та вітчизняних сучасних дослідників, що свідчить про важливість і актуальність вирішення даного

питання. Перелік громадянських компетентностей різними дослідниками визначається по-різному. Є думки про те, що громадянські компетентності пов'язані із знаннями та навичками реалізовувати певні політичні права. Ми вважаємо, що зміст цього поняття і, відповідно, перелік компетентностей, є значно ширшим [4, с. 148–162]. Цікавою у цьому контексті є думка Р. Сербина, який називав такі компетентності як відповідальність, чесність, повага до законів, до прав інших людей, до свого місця проживання, волонтерство, охорона навколишнього середовища, активність у пошуку інформації [5].

У концепції розвитку громадянської освіти в Україні (2018) визначено перелік громадянських компетентностей, серед яких є ті, що, на наш погляд, безпосередньо орієнтовані на формування ціннісних компонентів культури майбутніх громадян України, а саме: здатність застосовувати європейські цінності у повсякденному житті; розуміння та сприйняття цінності прав та свобод людини, вміння відстоювати свої права та права інших; розуміння та сприйняття принципів рівності та недискримінації, поваги до гідності людини, толерантності, соціальної справедливості, доброчесності, вміння втілювати їх у власні моделі поведінки; відповідальне ставлення до своїх громадянських прав і обов'язків, пов'язаних з участю в суспільно-політичному житті; здатність до соціальної комунікації та вміння співпрацювати для розв'язання проблем спільнот різного рівня, зокрема шляхом волонтерської діяльності [6] та інші.

Проведене нами моніторингове і аналітичне дослідження щодо оцінки впливу навчальних програм, що реалізовувалися в ході швейцарсько-українського проекту «Розвиток громадянських компетентностей в Україні», виявлення змін у рівні сформованості громадянських компетентностей, в особливостях поведінкових дій у респондентів різних груп підтвердило ефективність запроваджених освітніх технологій залучення учнів, вчителів і управлінців та їх навчання навичкам спілкування, взаємодії, вироблення та ухвалення управлінських рішень, планування діяльності тощо. Проведені вимірювання засвідчили наявні позитивні зміни в учнів щодо розуміння ними сутності, причин і наслідків впливу на середовище тих чи інших процесів суспільного життя, екологічних проблем і головне виявили сформовані навички пошуку і використання різних способів вирішення зазначених проблем відповідно до їх пріоритетності та суспільної значущості.

Література

1. Новосад О.В. Освіта як найвища цінність людини і суспільства. – Режим доступу : <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/20469/1/138-Novosad-225-227.pdf>
2. Академічний тлумачний словник української мови. – Режим доступу : <http://sum.in.ua/s/kuljtura>
3. Подлесная Ю.Е. Гражданская компетентность в современном обществе: политологические аспекты формирования и развития / Ю.Е.Подлесная : Автореф. дис.. канд. полит. наук. – М., 2006. – 19 с.
4. Громадянські компетентності у професійній освіті державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування: Зб. метод. мат. для системи підгот., перепідгот. та підвищ. кваліфікації держ. службовців і посадових осіб місцевого самоврядування / за заг. ред. Н. Г. Протасової, Ю. О. Молчанової. – К. : НАДУ, 2016. – С. 148 -162.

5. Марина Щур. Що означає бути справжнім громадянином в Україні?. – Режим доступу : <https://www.radiosvoboda.org/a/28570741.html>.

6. Про схвалення концепції розвитку громадянської освіти в Україні: розпорядження Кабінету Міністрів України від 03.11.2018, № 710-р. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/710-2018-p?lang=ru>.

УДК 373.2.015.311

ЛЮБЕЖАНІНА Б. А.А., ЧЕКАН О. І.,
Мукачівський державний університет

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ІНТЕЛЕКТУ, ЯК ЧИННИКА КРЕАТИВНОСТІ, СУЧАСНОЇ ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Здійснюючи огляд зарубіжних досліджень із проблеми розвитку творчих здібностей, Л.Б.Єрмолаєва-Томіна вказує на перцептивні властивості, які найбільш характерні для Творчих осіб: висока чутливість до субсенсорних подразників, здатність сприймати неточності, відхилення, незвичність і унікальність властивостей об'єкта, здатність помічати зв'язок між ознаками, які формально його не мають; здатність сприймати комплексно, виділяти головне, суттєве, вміння бачити потенційне, те, що ще не проявилось. Серед особистісних властивостей творчих індивідів дослідниця виділяє прагнення до домінування, і ризику, тяжіння до незалежності, порушення порядку.

Що стосується соціального феномену творчості, то, розглядаючи його крізь призму відношень "суб'єкт - предмет - середовище", В.О.Моляко вважає, що потрібно вести мову про обдарованість "оскільки...сама вона як системне утворення особистості є координатором, регулятором, стимулятором творчої діяльності, сприяє знаходженню таких рішень, котрі дають можливість людині краще пристосуватися до світу, оточення, інших людей та до самого себе».

Підсумувавши дане судження В.О.Моляко, можна зробити висновок, що креативність він розглядає як ступінь адаптивності суб'єкта в суб'єкт-суб'єктних та суб'єкт-об'єктних відносинах. Дане положення В.О.Моляко дещо розходиться з уявленнями ряду вітчизняних та зарубіжних психологів, котрі роблять акцент на дезадаптивних моделях обдарованої дитини в суб'єкт-суб'єктних відносинах (В.Е.Чудновський, К.Текс, П.Мерша). Але наші дослідження в ракурсі відстежуваної нами динаміки креативності студентів мистецтвознавців констатують гармонізацію суб'єкт- суб'єктних та суб'єкт-об'єктних відносин індивіда.

У сучасній психології з'явилися експериментальні дані, що свідчать про відсутність кореляції (зв'язку) між показниками інтелекту і творчих здібностей. У чому саме полягає різниця між інтелектуалом і людиною творчою? На це питання спробували відповісти психологи Гетцельс і Джексон. Вони відібрали дві групи студентів: в одній були люди з високим *IQ*, хоча і не надто успішні у творчості, а в другій —із середнім рівнем інтелекту, але достатньо творчі. Усім продемонстрували малюнок, на якому був зображений